

dossier 62

MEMORANDUM

VAN: A. van der

AAN: L. C. [unclear] [unclear]

[unclear]

[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear] [unclear] [unclear]

[unclear] [unclear]

3

ZENDBRIEF

No. 7408/1432

Onderwerp: Canada: "Edin-af-Letter"

Bijlage: CIR - Transcript

Verzonden aan de Minister van
Buitenlandse Zaken
te Den Haag

ter kennisneming

met verwijzing naar mijn blaw dd 17-12-1980

ter afdoening

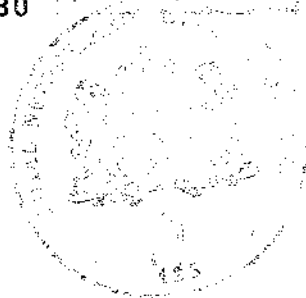
ter doorzending aan

met verzoek om advies

Ottawa, 17 december 1980

De bijlagen worden niet
wel terugverwacht
~~XXXX~~

355 034-4049

J. O'J. M.M. O.V.H. JAG. S.S.E.A.

MEDIA TAPES AND TRANSCRIPTS

165 Sparks Street - Suite 605 - Ottawa K1P 5B9 - (613) 232-9375

5 com
ESE
PEB
ZSP
PES

PROGRAM : THE FIFTH ESTATE

DATE : Dec. 9, 1980

NETWORK / STATION : CBC - TV

TIME : 9:00 P.M.

SECRET CARGO : Part II

CBC : Last week we told you the story of a secret cargo being flown out of Montreal. That cargo turned out to be sophisticated electronic components of the very kind being sought by Pakistan. They can be used, among other things, to make the fuel that can be used in an atomic bomb.

The cargo had been seized and minor customs charges laid because, police alleged, many of the parts had come from the U.S. and were moving through Canada without proper permits.

But the story, which we prepared with the help of our CBC News colleagues in Montreal, didn't end there. We still had questions for the Pakistani Ambassador in Canada and in Parliament, the day after last week's Fifth Estate, the opposition had some tough questions, too.

This is Canada's Candu reactor in Pakistan. Most western countries are worried that like India, Pakistan is using this Canadian technology to build an atomic bomb. Canada's fears were such that it cut off all nuclear dealings with Pakistan in 1976 and made it a serious criminal offence to trade such technology.

To build a bomb Pakistan needs far more than the

Canadian reactor. It needs a fuel, like enriched uranium. And the parts for an enrichment plant are hard to come by. One of the key components is called an inverter and agents from Pakistan tried to buy them in Britain until British intelligence agents caught on. Former British Energy Minister, Anthony Wedgewood Ben, outlawed sale of the inverters to Pakistan.

ANTHONY WEDGEWOOD BEN : This apparently quite innocent sale of inverters, which were clearly intended for the purpose of building the Pakistan bomb...

CBC : Unable to buy assembled inverters Pakistan went after components. But under customs and excise powers Britain immediately banned the export to Pakistan of all parts, components and sub-assemblies.

Canada's embassy in Islamabad, capital of Pakistan. Earlier this year two officials from the government of Pakistan came here and got visas to do official work in Canada for two weeks in July. They were supposed to be looking after internal matters at the Pakistan consulate in Montreal.

It was a curious assignment because both men were from the Pakistan Atomic Energy Commission and Canada has severed all relations with Pakistan on nuclear matters. The two checked into the Queen Elizabeth Hotel in Montreal and, unknown to them, they were under police surveillance. The police reports say the two men stayed away from the consulate. Their job was to buy components for inverters,

the parts which Britain had stopped shipping.

Later police seized a shipment of these very parts at Mirabel Airport in Montreal. They were bound for Pakistan.

EXERPTS FROM HANSARD, DECEMBER 3, 1980

CBC : Pakistan's Ambassador, Altaf Ahmad Shaikh, at his embassy in Ottawa.

CBC : Two men from your Atomic Energy Agency came to Canada in July. What would they be doing, what would they be buying, and they were buyers for your atomic energy program since Canada prohibits any sales of nuclear material to Pakistan?

SHAIKH : It was not nuclear materials. What they bought was what anyone can pick up from a catalogue from the store. And that equipment was...there is no ban on it in normal export.

CBC : What items are you talking about, Ambassador?

SHAIKH : Ah, I think they are well known. They were transformers and various other items. These were the only items which they ordered.

CBC : Inverters.

SHAIKH : Yes.

CBC : What would the Pakistan Atomic Energy Commission want inverters for?

SHAIKH : There has been, as we were talking about, close collaboration between Pakistan and Canada on this field. So, they came as a part of that program.

CBC : What work would officials from your atomic energy program do in your consulate in Canada when Canada has prohibited any dealings in atomic matters with Pakistan?

SHAIKH : Well, that is up to us. What they discussed with the consulate as far as with your government was concerned - the question was has any law been violated. I would like the Canadian government to answer that question.

CBC : If it was normal buying and there was no prohibition against selling these to Pakistan, nothing wrong with that, no nuclear use for them, why didn't they come openly, why did they come under cover?

SHAIKH : They did not come under cover, that is wrong. They came openly, their presence was declared to the Canadian Embassy when they applied for visa and it was declared to

the Canadian government. And they did contact the...very much the consulate in Montreal as well as the Embassy. So, I think that is a complete story cooked up out of cock and bull story.

CBC : Did they do any work within the Embassy as they were supposed to?

SHAIKH : Yes, they did, very much.

CBC : What kind of work?

SHAIKH : Well, I think what one official does in his own Embassy is not a question of public concern or of public interest.

CBC : These men were buyers under the atomci energy program from Pakistan. They were here to buy from Canada.

SHAIKH : That is not correct. They were not here as buyers. They were here on a liaison visit with the Embassy, they were not here as buyers. That is, again, another twist.

CBC : Canadians certainly ended up selling to them.

SHAIKH : Yes, but that - I mean, you can't...you go to a

store, you look around, you might buy something, you might not buy something. You go out for a walk - you find something, you pick up - but that doesn't mean you went to buy.

CBC : Two people from the Pakistan Atomic Energy Commission come to Canada with diplomatic visas to do work in the consulate, whether they did any work in the consulate or not, I don't know, but they certainly spent a lot of time talking to suppliers of sophisticated electronic components in Canada knowing that it is illegal for a Canadian citizen to be shipping any components that could be used in a reactor in any nuclear purpose to Pakistan.

SHAIKH : Now, is there any ban on the export of these goods? Firstly, your contention that they came purely for that purpose is not correct, I am repeating for the tenth time. Secondly, even if they did is there any ban on that to any country on this equipment? And then you can say such-and-such law has been violated.

CBC : The two men from the Pakistan Atomic Energy Commission had made contacts in Canada earlier. This ad was placed two years ago in a newspaper for Pakistanis in Canada called the Crescent. It invited scientists, doctors and engineers of Pakistan origin to come home to Pakistan and share their knowledge. Apply at the Embassy of Pakistan, 170 Metcalfe Street in Ottawa. Those who answered the ads received application forms. One of those

application forms came from the Pakistan Atomic Energy Commission. The job description in it included knowledge of uranium 235 and plutonium 239 - weapons grade material.

Now, Canada has prohibited any dealings with Pakistan on these sensitive nuclear matters. Are you, through these ads, inviting Canadian citizens to break Canadian law?

SHAIKH : We are not inviting any Canadian citizen, we are inviting our own nationals.

CBC : They may...who are Canadian citizens now.

SHAIKH : Well, now. I mean, they have also our passports, we accept the principle of dual nationality and the entire third world is trying to reverse the brain-drain.

CBC : And that includes the whole question of nuclear technology?

SHAIKH : We are not talking about nuclear technology, we are talking of the brain-drain.

CBC : Well, the application for some of these jobs, responding to the ad that your Embassy puts in the paper, are from the Pakistan Atomic Energy Commission.

SHAIKH : Well, it is part of the government. I mean, we represent the government.

CBC : Do you think that respects the spirit of the law in your host country here?

SHAIKH : What law have we violated, you tell me that again?

CBC : The transmission of nuclear technology from Canada to Pakistan is now against the law. By inviting Pakistanis in Canada to go back home with the secrets in their pocket, surely your Embassy is violating the spirit of this Canadian law?

SHAIKH : That is a complete twisting of the situation. We have no such intention and this is a complete distortion of facts.

CBC : Has the Canadian government protested what many people within it think is clearly an abuse of your Embassy's diplomatic position?

SHAIKH : There has been no abuse of diplomatic position.

CBC : Has the Canadian government protested to you?

SHAIKH : There have been discussions on this and we have

asked them their version of the story. We have clearly said that no law has been violated as far as we are aware.

CBC : And what do they say?

SHAIKH : They have not filed the charges, they have not said what law is violated.

CBC : Why would they bring it to you if this is a simply customs matter?

SHAIKH : Well, this was raised - they felt something... we asked them what has been the violation and they have not been able to answer that question.

CBC : If charges are laid what will your view be?

SHAIKH : Well, it will depend what the charges are. How can you answer the question...

CBC : Exporting nuclear technology.

SHAIKH : I...cancel this, I am not going through with this. This is a complete violation of everything and we finish it there. I have nothing more to discuss. Gentlemen, you can leave.

CBC : Well, would you talk about aid, for a second?

SHAIKH : I am answering no further questions because it is in violation of the very understanding on which this interview was agreed and cancel it out.

CBC : Well, with respect, Mr. Ambassador, we wanted to talk to you about trade and this is a most important aspect of...

SHAIKH : I am not answering any....questions. I made it clear to you once and for all. Unless you talk on the basis of the agreement I am not answering any questions.

CBC : And what is your understanding of the agreement, Ambassador?

SHAIKH : Pakistan, Canada...mutual matters and trade. Now, this is not trade. And we clearly agreed - the atomic question has been discussed in great detail, in depth and would not be raised.

CBC : It is a trade, sir, in a component called inverters, about \$170,000 of which have already been sent to Pakistan and a deal with your government agents which suppliers in

Canada expected to run into the millions of dollars. I don't know what else would constitute trade.

SHAIKH : I am not answering any questions.

CBC : Well, Ambassador, we are talking about relations between the two countries....

SHAIKH : I have nothing more to discuss, you can leave.

CBC : Thank you, Ambassador.

SHAIKH : It is a complete violation of what you agreed to. And I cannot accept such distortions.

CBC : Thank you, Ambassador.

Subsequent to this interview and the questions in the Commons the police did act. Three Canadians, all of Montreal, are charged with violating the Atomic Energy Materials and Equipment Act. They are El Maniowi and his computer company, Sarabit Electronics, Abdul Kohn, an engineer with the St. Lawrence Seaway, and Mohammed Amad, an engineer with the Quebec government research agency. The Crown alleges that they shipped forbidden material to Pakistan eleven separate times this year: April 28, May 8, June 16, June 26, in July on the 4, 20, 21, 25 and 29. Again, on the 7th and 29th of August. If convicted each of the three is liable for a fine up to \$25,000 and up to five years imprisonment.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Redacteur: Verbeek

Datum: 11/2

Par. Medeparaaf en datum:

Vastgesteld dar. 11/2

Visie na verzending:

- 1. DIO/OV
 - 2. DIO/PI
 - 3.
 - 4.
 - 5.
 - 6.
- MINUUT

Informatiekopie aan:

ANPO m.b.
 EZ m.b.
 DRW/AT z.b.

11 FEB 1981

VERZONDEN

~~_____~~
 Aan de Hoogedelgestrenge Heer
 Mr. F. Weiss
 Ministerie van Economische Zaken
 Hoofd van de Hoofdafdeling Algemene
 In- en Uitvoorzaken

Rubricering:

te
's-GRAVENHAGE

Datum:

Dienstonderdeel:

Onderwerp: Directie Internationale Organisaties Kenmerk: 11 februari 1981

Bijlagen: Nucleair exportbeleid DIO/OV-496-496GS

In originali:
 In afschrift:

Aanvullingen/wijzigingen

./.

Hierbij doe ik U afschrift van een speaking note toekomen die mij dezer dagen vanwege de Britse ambassade h.t.s. werd aangeboden. In de nota wordt wederom verzocht al het mogelijke te ondernemen om de levering aan Pakistan van bepaalde, nader omschreven componenten, welke bij de vervaardiging van ultracentrifuges gebruikt kunnen worden, te verhinderen.

Gaarne vernam ik Uw visie ten aanzien van dit Britse verzoek alsmede over de vraag of in dit verband aanvullende maatregelen in Nederland nodig zouden zijn.

Het Hoofd van de Afdeling Politieke
 en Internationale Veiligheidszaken/DIO,

(A. J. Ettema)

Z.O.Z.

Zitting 1980-1981

16 082

Onderzoek zaak-Khan

Nr. 6

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 9 februari 1981

Ter voldoening aan het verzoek van de bijzondere commissie van 27 november 1980 (zie bijlage) bericht ik u als volgt.

Het openbaar ministerie te Amsterdam en te 's-Hertogenbosch heeft prioritair aandacht geschonken aan de bestudering van de resultaten van het onderzoek door de rijksrecherche en de Economische Controle Dienst. De procureur-generaal bij het gerechtshof te Amsterdam heeft mij na gepleegd overleg met zijn ambtgenoot te 's-Hertogenbosch bericht tot welke beslissingen, die ik verantwoord acht, het openbaar ministerie is gekomen.

1. Uit praktische overwegingen zullen alle zaken welke voor een strafvervolging in aanmerking komen, worden gecoördineerd door het openbaar ministerie te Amsterdam.

2. Tegen de verdachte Khan zal een strafvervolging worden ingesteld middels de vordering bij de rechter-commissaris tot de instelling van een gerechtelijk vooronderzoek wegens overtreding van artikel 98a subsidiair 98c van het Wetboek van Strafrecht. Deze vordering stuit de verjaring van het recht tot strafvordering.

Het uitlokken van een rechterlijk bevel tot gevangenneming ter fine van uitlevering zal niet worden bevorderd aangezien de daaraan ten grondslag te leggen strafbare feiten z.g. staatkundige of politieke delicten zijn, die naar regels van het internationale uitleveringsrecht niet tot uitlevering kunnen leiden. Het openbaar ministerie kan thans nog geen uitspraak doen omtrent de mogelijkheid en opportuniteit van een berechting bij verstek.

3. Tegen twee bedrijven zal een vordering tot gerechtelijk vooronderzoek worden gedaan ter zake van overtreding van artikel 6 van de Wet op de Economische Delicten juncto het Uitvoerbesluit Strategische Goederen.

4. Het openbaar ministerie is van oordeel dat geen strafvervolging mogelijk is tegen diegenen aan wie mogelijke tekortkomingen op het gebied van beveiliging zouden kunnen worden verweten aangezien uit het onderzoek niet is kunnen blijken van een opzettelijke verwaarlozing van te dezen toevertrouwde belangen.

Ik vertrouw u met het voorgaande voldoende te hebben geïnformeerd.

De Minister van Justitie,
J. de Ruiter

's-Gravenhage, 27 november 1980

Aan de Minister van Justitie

Namens de bijzondere commissie in het onderzoek naar de zaak-Khan (16 082) dank ik u en uw ambtgenoten van Binnenlandse Zaken, van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken voor de antwoorden op de door de commissie gestelde vragen. Het antwoord op één van de vragen, vraag 6, heeft de commissie aanleiding gegeven u thans de vraag voor te leggen wanneer het openbaar ministerie zijn conclusie zal trekken uit de uitkomsten van het door de Rijksrecherche en de Economische Controle Dienst ingestelde strafrechtelijke opsporingsonderzoek. Met klem verzoekt de commissie u te bevorderen, dat het openbaar ministerie in zijn werkzaamheden prioriteit verleent aan deze zaak.

Voor de goede orde moge ik u namens de commissie voorts meedelen, dat zij in de inhoud van de gegeven antwoorden redenen vond de Regering enkele nadere vragen op haars inziens onopgehelderde onderwerpen in de affaire Khan voor te leggen. Deze nadere vragen zullen de Regering binnen enkele weken bereiken.

De commissie ziet een spoedig antwoord op de in deze brief gestelde vraag gaarne tegemoet.

De voorzitter van de commissie,
R. ter Beek.

De aflevering van de uraniumverrijking voor Pakistan. Niet gerechtvaardigd

JUSTITIE BEKIJKT VMF-LEVERING

kennis en goederen van de uraniumverrijking voor Pakistan. Niet

Van onze correspondenten
REDMAR KOOISTRA EN HUGO SCHNEIDER

DEN HAAG — Een dochter van het VMF-Stork-concern heeft in de periode 1975-1979 tot negen maal toe „strategische goederen” geleverd aan Pakistan, die onmisbaar zijn voor de bouw van een uranium-verrijkingsfabriek. In tenminste één geval staat vast dat dit niet had mogen gebeuren omdat een vergunning van het ministerie van Economische Zaken ontbrak. Het Openbaar Ministerie in Amsterdam stelt een gerechtelijk vooronderzoek in om te bekijken of VMF-Stork een overtreding van de Wet op de Economische Delicten heeft begaan.

De Amsterdamse officier van Justitie, mr. Asser, bevestigde dinsdag desgevraagd dat er intussen een vooronderzoek tegen het betrokken VMF-bedrijf is gestart. Dit bedrijf, het Fysisch Dynamisch Onderzoekslaboratorium (FDO), is de belangrijkste leverancier van de Almeloze ultra-centrifugefabriek (UCN).

De Pakistaanse metaaldeskundige dr ir A. Khan was van 1972 tot 1976 in dienst van FDO en is in 1974 zestien dagen „uitgeleend” aan UCN in Almelo voor „vertaalwerk”. Kahn wordt ervan verdacht in die periode gegevens te hebben onttrokken, die nodig zijn voor de bouw van een verrijkingsfabriek.

Het VMF-Stork-bedrijf FDO is het tweede bedrijf dat ervan wordt verdacht strategische goederen zonder vergunning naar Pakistan te hebben uitgevoerd. Eind vorig jaar al is een gerechtelijk vooronderzoek gestart naar de levering van 6500 hardstalen buizen ten behoeve van een Pakistaans ultracentrifugeproject door Van Doorne's Transacties in Rijnburg. Volgens een regeringsrapport is vooral de vermoedelijke „uitvoer van de stalen buizen ernstig te noemen”.

Een woordvoester van VMF-Stork zei dinsdag geen enkel commentaar te kunnen geven op het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek tegen het VMF-bedrijf. Zij verwees voor commentaar naar UCN in Almelo. De directeur van de

UCN, prof. dr M. Boogaart, kon evenwel ook geen enkele inlichting geven, zo zei hij, omdat de zaak kennelijk „onder de rechter” is. Hij verwees op zijn beurt naar het ministerie van Economische zaken.

Minister De Ruiter van Justitie heeft dinsdag in een brief aan de Tweede Kamer bekend gemaakt dat ook een strafvervolgung zal worden ingesteld tegen de betrokken Pakistaanse metallurg Kahn. De bewindsman schrijft in zijn brief dat de Pakistaanse regering niet om uitlevering zal worden gevraagd, omdat op grond van het internationale recht feiten als waaraan Kahn zich zou hebben schuldig gemaakt — van staatkundige of politieke aard — niet tot uitlevering kunnen leiden. Bekeken wordt wel of berechting bij verstek zin heeft, aldus De Ruiter.

De kwestie houdt de Tweede Kamer al geruime tijd bezig. Er is zelfs een speciale commissie met een onderzoek naar de zaak belast. Het stelen van atoomgeheimen, waarvan Kahn wordt verdacht, en zoals nu het geval lijkt te zijn, het leveren van gevoelig materiaal door een VMF-bedrijf aan Pakistan, is zeer omstreden. Het verrijken van uranium levert de grondstof op voor het maken van kernwapens. Nederland heeft zich op grond van internationale verdragen verplicht de verspreiding van kernwapens (non-proliferatie) tegen te gaan en kan zodoende ook nooit akkoord gaan met levering van dit soort materiaal Pakistan. In dit licht moet de aflevering op zowel Van Doorne

als het VMF-Stork-bedrijf worden bezien.

Opzettelijk

De minister schrijft in zijn brief aan de Tweede Kamer dat geen strafvervolgung zal worden ingesteld tegen de veiligheidsfunctionaris van het ministerie van economische zaken, de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) en de UCN-directie. Men zou het niet kunnen worden aangerekend dat ze bepaalde belangen opzettelijk hebben verwaarloosd. De brief van De Ruiter is een antwoord op vragen die de bijzondere kamercommissie in deze zaak heeft gesteld naar aanleiding van een rapport van een interdepartementale werkgroep die zich met de kwestie heeft beziggehouden.

De voorzitter van de commissie, de PvdA'er Ter Beek, wijst erop dat de bewindsman nog geen antwoord heeft gegeven op het verzoek om de processen-verbaal ter kennis van de kamercommissie te brengen.

Zie ook pagina 6

JUSTITIE ONDERZOEKT ROL BEDRIJF Pakistaanse metaalexpert werkte op VMF-afdeling

Van onze correspondent

DEN HAAG — Een gerechtelijk onderzoek zal moeten aantonen in hoeverre naast Van Doornes Transmissie ook VMF-Stork — bewust of onbewust — een bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van een ultracentrifugefabriek in Pakistan. Een land dat met de UC-technologie in staat geacht kan worden een atoombom te produceren. Een land dat weigert het verdrag tegen de verspreiding van kernwapens te ondertekenen.

VMF-Stork lijkt op meer terreinen betrokken te zijn bij het verwerven van kennis en goederen op het gebied van de uraniumverrijking (UC) door Pakistan. Niet al-

leen heeft VMF-Stork negen maal goederen ten behoeve van een Pakistaans UC-project geëxporteerd, het concern heeft ook werk verschaft aan de Pakistaanse metaal-deskundige dr ir A. Khan.

Deze metallurg, in Delft op de Technische Hogeschool opgeleid, werkte van 1973 tot 1976 op het Fysisch Dynamisch Onderzoeklaboratorium FDO, een onderdeel van het VMF-Stork-concern. Dit bedrijf is de belangrijkste leverancier van de Nederlandse UC-fabriek in Almelo (Nederland zit samen met Engeland en West-Duitsland in een consortium). Het FDO doet in samenwerking met de UC-fabriek ontwikkelingswerk op het gebied van uraniumscheiding en gassystemen.

Een ander VMF/Stork-bedrijf is de Fijn Mechanische Afdeling (FMA). Op deze afdeling werden werkopdrachten van UCN uitgevoerd, zoals de fabricage en samenstelling van motoronderdelen voor centrifuges. Khan had met die afdeling te maken, omdat hij beschouwd werd als een belangrijke materiaaldeskundige van het UC-project. Een aanzienlijk deel van de UC-kennis was bij FDO en FMA bekend. Voor zover dat niet het geval was, heeft Khan in 1974 in zestien dagen op de UC-fabriek in Almelo

dewerkers tegen spionage gewaarschuwd, en vond dat adequaat genoeg.

De bijzondere kamercommissie in de zaak-Kahn heeft de regering gevraagd hoe zij denkt over deze „adequate reactie” van de FDO-leiding. De commissie heeft op 18 december vorig jaar ook gevraagd of er een onderzoek is ingesteld naar de relatie tussen de chef van de afdeling metaalkunde van het FDO — een studiegenoot van Kahn — en de Pakistani. Deze afdelingschef heeft de Pakistaanse metallurg in dienst genomen.

In 1976 heeft een FDO-medewerker (de studiegenoot van Kahn?) op verzoek van de metaaldeskundige Pakistan bezocht. Volgens VMF/Stork was het daarbij de bedoeling na te gaan of en in hoeverre FDO algemene handelsrelaties met Pakistan zou kunnen opzetten. Volgens de regering is voor deze reizen geen aanmelding bij het ministerie verplicht, behalve wanneer het om bestemmingen in het Oostblok gaat.

Afzet

Uit deze feiten zou de indruk kunnen ontstaan, dat VMF-Stork baat zou hebben bij de verwerving van UC-kennis door Pakistan. VMF/Stork zou namelijk een afzetgebied kunnen vinden in Pakistan. Het gerechtelijk onderzoek zal hiervoor

10

DPLW/AT
archief

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

PLEIN 23 — 'S-GRAVENHAGE — TEL. 614941

AAN: Mr J. Bos
Plaatsvervangend Secretaris-Generaal
van het Ministerie van Economische Zaken
Postbus 20101
te

2500 EC 'S-G R A V E N H A G E

Dienstonderdeel: Internationale Organisaties

Datum 24 februari 1981

Onderwerp: Zaak Khan

Kenmerk :DIO/PI-57547-

Hierbij moge ik U, mede namens de overige vertegenwoordigers van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de werkgroep Khan, een concept-antwoord doen toekomen op die vragen vanuit de Tweede Kamer die, bij een gebrek aan een afspraak ter zake, door ons werden geacht te liggen op het terrein van dit Ministerie, t.w. de vragen onder (vet gedrukt in Kamerstuk 16 082, nr 5) nrs 2, 3 en 4.

Dezerzijds wordt ervan uitgegaan dat een concept-antwoord op de vragen nrs 21 en 85-86 door het Ministerie van Economische Zaken zal worden opgesteld. Wat betreft vraag nr 21 moge evenwel op voorhand worden opgemerkt dat, voorzover er een meldingsplicht bestaat voor Nederlandse bezoekers aan het buitenland, die blijkens het eerder gegeven antwoord beperkt is tot oostbloklanden. Hieruit valt niet af te leiden dat die uit typische non-proliferatie overwegingen is ingesteld. Bij de nadere beantwoording zal o.i. ook rekening moeten worden gehouden met de kontekst van vraag nr 86, al gaat die in beginsel verder (een verbod tenzij met vergunning vs. een meldingsplicht).

Het antwoord op de oorspronkelijke vraag 86 werd eerder dezerzijds opgesteld. Ik heb mij thans daarvan onthouden, aangezien de follow-up van deze kwestie nu bij Uw ministerie berust, temeer ook vanwege de combinatie die de Kamer legt met vraag 87.

Het Hoofd van de Afdeling Politieke en
Internationale Veiligheidszaken/DIO,

(A.J. Ettema)

Nr. 2

4. Wij mogen verwijzen naar hetgeen wij eerder hebben opgemerkt in de brief waarmee wij het rapport van de ambtelijke werkgroep aan de Kamer hebben aangeboden : "Voor ons non-proliferatiebeleid vormt het gebeuren een tegenslag, hetgeen ons evenwel niet moet beletten dat beleid met kracht voort te zetten. (-) De Regering is er dan ook alles aan gelegen om herhaling van het gebeuren onmogelijk te maken". (Kamerstuk 16 082, nr. 1, blz. 4)

Nr. 3

5. Neen, om de zelfde redenen als in ons vorig antwoord zijn aangegeven.

Nr. 4.

6. Met verschillende andere landen heeft overleg plaatsgevonden over deze kwestie. Daarbij is de indruk ontstaan, dat de Pakistaanse pogingen niet beperkt zijn gebleven tot Nederland. Concrete informatie bestaat daarover echter niet.

MEMORANDUM

cc: ANPO
Khan → a9-archief

Van: DRW/RT

Datum: 9 maart 1981

Aan: DIO/PI

No.: 38/81

Onderwerp: Aanvullende vragen n.a.v. het Khan-rapport

Verzonden 9 maart 1981

Van de Heer Ackx ontving ik het verzoek om een bijdrage te leveren voor de beantwoording van vraag 28 (no. 80) van de aanvullende vragen inzake de Khan-affaire. Bij nader inzien leek het mij beter dit antwoord te combineren met het antwoord dat reeds door mij was opgesteld op vraag 6 (no. 4) (zie bijlage bij Uw brief aan Mr Bos van 24 februari jl.). Dit nieuwe antwoord gaat als bijlage hierbij. Gaarne Uw commentaar.

Voor de goede orde merk ik nog op vrijdagmiddag 13 maart niet aanwezig te zullen zijn op de vergadering van de Khan-groep, gezien reeds geruime tijd geleden aangegane andere verplichtingen. Ik heb hiervan reeds mededeling gedaan aan de Heer Ackx.

Nr. 4 en nr. 80

6. en 28 Zowel met de Troika-partners als met verschillende andere landen vindt regelmatig overleg plaats over mogelijke pogingen van Pakistaanse zijde om gevoelige hardware te verwerven. Het is niet in het belang van de onderhavige zaak om hierover concrete informatie te verstrekken. Wel kan worden opgemerkt dat door de onderlinge consultaties tussen de betrokken geïndustrialiseerde landen en het uitwisselen van relevante gegevens, een aantal pogingen om belangrijke, zij het niet op de triggerlist voorkomende materialen in deze landen aan te kopen, kon worden verijdeld.

MEMORANDUM

cc Chef DIO
DIO/OV

Van : DIO/PI Datum : 4 maart 1981
Aan : 1. ANPO, 2. Hfd DRW/AT No.: 4/81
Onderwerp : Onderzoek zaak-Khan

Voor Uw informatie diene dat de bijeenkomst van de interdepartementale werkgroep op 25 februari j.l. geen ander doel diende dan een verdeling van taken w.b. de beantwoording van de laatste serie vragen van de bijzondere Kamercommissie (stuk 16 082, nr. 5). Aan BZ zijn daarbij geen andere vragen toebedeeld dan reeds, met Uw instemming, waren beantwoord in mijn brief van 24 februari j.l., zij het dat v.w.b. vraag nr. 80 (28) EZ nog contact zou willen opnemen met Hfd DRW/AT. Aangaande vraag nrs. 86 en 87 (31) maakte mr. Bos melding van de brief van ANPO, volgens welke de verdere bestudering van de kwestie van "kennisoverdracht door personen" (in stuk nr. 3 vraag 86) geen zaak was voor de onder hem ressorterende non-proliferatie-werkgroep, maar eerder op het terrein van EZ (en Justitie) lag. Ik begreep dat mr. Bos deze aangelegenheid als een onuitgemaakte zaak tussen twee ministeries ter beslechting zou willen voorleggen aan Algemene Zaken; anderzijds dacht hij blijkbaar ook aan een afhoudend antwoord in de zin van dat bestudering van deze ingewikkelde kwestie nog wel geruime tijd zou vergen.

Ik wijs er nog op dat de laatste serie vragen aan de betrokken windslieden zijn gesteld m.u.v. de minister van Justitie. Aan de laatste zijn afzonderlijk vragen gesteld, die inmiddels ook afzonderlijk zijn beantwoord (zie brief Ackx van 26 februari). Is dit m.i. een begrijpelijk voortvloeisel uit het feit dat de Khan-groep de beantwoording van een aantal belangrijke vragen heeft open gelaten met verwijzing naar het justitieel onderzoek, anderzijds moeten wij er m.i. tegen waken dat dit - op zich terechte - argument geen aanleiding geeft tot het uit elkaar spelen van de betrokken bewindslieden (Scholte Ubing/Just. houdt overigens blijkbaar nauw contact met Bos/EZ), noch dat zorg voor de rechtstaat wordt opgevoerd als argument om buitenlands-politieke argumenten (samenwerking Troika, non-proliferatie) als ondermaats te ecarteren.

101

PLV. SECRETARIS-GENERAAL
VAN HET MINISTERIE VAN
ECONOMISCHE ZAKEN

's-Gravenhage, 9 maart 1981.

cc Adv B
AT
S

De heer drs. F.J.A. Terwisscha
van Scheltinga,
Ambassadeur van non-proliferatie-
zaken,
Ministerie van Buitenlandse Zaken,
Postbus 20061,
2500 EB 's-Gravenhage.

Met enige verbazing heb ik kennis genomen van Uw brief van 5 februari j.l. nr. DIO/OV - 35953. Verbazing hierom, omdat ik mij omtrent de onderhavige materie tot de Interdepartementale Werkgroep voor non-proliferatiezaken heb gericht en niet van die werkgroep maar van U als ambassadeur antwoord krijg. Ik meen hieruit te moeten afleiden, dat mijn brief de overige leden van de werkgroep niet heeft bereikt en dientengevolge door de werkgroep ook niet afdoende kon worden besproken. Ik acht dit betreurenswaardig, omdat ik gaarne de zienswijze van de werkgroep had willen kennen.

Wat hiervan ook zij, het staat voor mij vast, dat - anders dan U meent - de Minister van Economische Zaken niet de eerst-verantwoordelijke Minister dient te zijn voor een wet, waarop de Tweede Kamer-commissie - zaak Khan in haar vraag 86 doelt. Om uit deze impasse te raken heb ik op ambtelijk niveau overleg gepleegd met het Ministerie van Algemene Zaken. Daarbij bleek dat dat departement mijn zienswijze deelt en bereid is een interdepartementale werkgroep te doen instellen, die de onderhavige problematiek nader gaat bestuderen. Ik ben dan ook voornemens Minister van Aardenne een ontwerp-brief voor te leggen, waarin een dienovereenkomstige suggestie aan de Minister-President wordt gedaan.

DE PLV. SECRETARIS-GENERAAL,

Ik zoude (Kroes) contact
met A 2 en zal dit in
andere mail doen

S

MEMORANDUM

Van : DIO/PI

Datum : 16 maart 1981

Aan : 1. ANPO, 2. DRW/AT

No.: 6/81

Onderwerp : Zaak Khan

Voor Uw info diene dat afgelopen vrijdag op BZ de U bekende concept-antwoorden zijn besproken op de jongste serie Kamervragen over de zaak Khan (stuk 16 082, nr. 5). Hoewel niet mede tot hem gericht, zullen deze vragen ook namens de minister van Justitie worden beantwoord. De her en der bijgestelde concept-antwoorden zullen nu eerst aan de officier van Justitie te Amsterdam worden voorgelegd om te bezien of zij in enigerlei opzicht de lopende justitiële activiteiten zouden kunnen schaden. Na een reactie van die zijde - geschat tijdsverloop: twee weken vanaf vandaag - kunnen de concept-antwoorden aan de betrokken bewindslieden ter fiattering worden voorgelegd.

In de verwachting dat deze raadpleging nauwelijks tot enige wijziging aanleiding zal geven, stemde de interdepartementale groep in met mijn suggestie om vragen en antwoorden reeds nu in vertaling te geven, zulks ter informatie van de Troika-partners. Ik krijg daartoe van de heer ACKX een schone tekst van de antwoorden, die ik aan DRW/AT zal doen toekomen voor verdere actie.

Voor wat de inhoud betreft van de in de groep geaccordeerde antwoorden moge ik met verwijzing naar de tekst die U nog zal bereiken, het volgende opmerken. De door BZ opgestelde antwoorden (kleine cijfers: 4, 5, 6 jo. 28) zijn zonder wijziging overgenomen. Het EZ-concept voor de beantwoording van vraag 31 heb ik voor wat betreft het element "kennis-overdracht door personen" zodanig doen wijzigen dat de impliciete aanduiding van een competentiegeschil tussen departementen (i.c. BZ en EZ), alsook het aspect van het "eigen gelijk" van EZ daaruit zijn verdwenen. M/EZ zal overigens dezer dagen een brief aan MP richten met het verzoek een speciale werkgroep voor deze kwestie in het leven te roepen. Holtslag (AZ) stelde in het vooruitzicht dat daarop zal worden ingegaan.

Ik moge tenslotte nog wijzen op de beantwoording van vraag 10, waarvoor ik namens BZ de mogelijkheid van "second thoughts" heb gereserveerd, zulks op grond van de gedachte dat in de laatste alinea toch teveel verwachtingen worden gewekt die - naar algemeen inzicht - niet zullen worden bewaarheid. Overigens is in het bijgestelde antwoord alle duidelijkheid betracht - op zich een klare verbetering - dat tot nu toe alleen is gedacht over reisbeperkingen voor ambtenaren en dat zulke beperkingen voor niet-ambtenaren (uit non-proliferatie overwegingen) een totaal ander vers zouden betekenen. EZ en BiZa hechten nogal aan een volledig antwoord - ik stelde aanvankelijk voor om dit tot de eerste twee alinea's te beperken - omdat de lopende exercitie (beperkt tot ambtenaren) alleen van doen heeft met de behoefte van de Kamer om bestaande reisbeperkingen af te schaffen

MEMORANDUM

Van :

Datum :

Aan :

-2-

Onderwerp :

(zulks in samenhang met de discussie over de Grondwet die de fundamentele mensenrechten zou moeten gaan bevatten). M.a.w. het gaat hier om een reactie tegenover de Kamer die enerzijds reisbeperkingen wil afschaffen als relict van de Koude Oorlog, anderzijds die toch wel wenselijk lijkt te achten uit non-proliferatie overwegingen. Met inachtneming van al die complicaties stel ik voor om niettegenstaande mijn voorbehoud met het concept-antwoord op de betreffende vraag daarmee akkoord te gaan.

18

AMBASSADE VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN

ROYAL NETHERLANDS
EMBASSY

MIN. VAN BUITENLANDSE ZAKEN	
DRW/AT	VISIE
ROEK.	26 MAAKT 1981
Agno.	87240
DOSSIER	813.339.2

Pakistan
Z. Khan

Moskou, 24 maart 1981

No. 1030/166

Onderwerp: Pakistaanse atoombom

Bijlage: 1

Hiernevens moge ik U een Engelstalige samenvatting doen toekomen van een artikel in Komsomolskaya Pravda van 20 dezer, handelend over de nucleaire ambities van Pakistan.

Het artikel gaat in op de activiteiten van Dr. Khan en stelt de vraag: "How could it happen that a foreigner got access to top secret specifications of an atomic consortium" (i.e. URENCO). Dr. Khan zou "very influential patrons" hebben gehad, die Pakistan aan militaire nucleaire technologie wilden helpen. Het artikel impliceert dat het daarbij om de Verenigde Staten en China zou gaan.

De Tijdelijk Zaakgelastigde,

J.Th. van Leeuwen

an de Minister
van Buitenlandse Zaken

's-GR A V E R H A G E

9005
23

PAK / Htoombom

Friday, March 20, 1981

ORIOV- 825

BOMBS AND DICTATORS

4

A. Khokhlov

It came to light a few days ago that President Zia Ul-Haq of Pakistan has ordered the development of a nuclear device to be speeded up and the try-outs to be made next May, instead of November, as planned.

x x x

The course of events has been just like that of a thrilling detective story. A secret agent "X", carrying out a top secret assignment of the country "Y", and posing as a young promising scientist, has found his way into a laboratory doing research on the latest type of weapon of great destructive power. Having ingratiated himself with the people he wanted, the agent got an access to most important technical specifications and an opportunity of getting first-hand information about the basic technologies of making the wonder-weapon.

This is, generally speaking, a rather trite plot with some peculiarities, however, that made it look like a political adventure.

The secret agent "X" is a perfectly real person: a citizen of Pakistan, Abdul Kadyr Khan. A metallurgical engineer by training, he has studied in the Netherlands and Belgium and subsequently joined the staff of the Amsterdam laboratory of the URENCO atomic consortium. It was there that "one of the most talented spies of our times" (a compliment by the French Nouvel Observateur weekly), got an access to top secret information about the technology of making nuclear explosive devices. He found himself in possession of the descriptions of various methods of uranium enrichment, blueprints of the installations required for it, and a list of suppliers of special equipment. A few years later Dr. Khan left Europe for Pakistan (the "Y" country) and, as transpired later on, took charge of development work to produce uranium-enriching capacities.

There has been no end of official statements in Pakistan at all levels about the peaceful character of nuclear research going on in that country. World press reports, appearing from time to time, about

Pakistan working on an "Islamic bomb" have been denied at regular intervals as "false and unfounded." In the meantime, President Zia Ul-Haq vested with explicitly dictatorial powers, who has spoken more than once about the exclusively peaceful uses of atomic energy, has bluntly admitted the possibility of a nuclear explosive device being developed in his country. Uranium-enrichment factories and plutonium regenerators, just as expressly established proving grounds for underground nuclear tests, leave no doubt about such a possibility.

It would seem that the question about the "need" of such a weapon for Pakistan can be treated as mere rhetoric, yet plain human logic is not for the ward politicians of international imperialism. The emphasis is on discourse about "geostrategic", "global" and other "vital" interests and the perverted antihuman logic of this discourse suggests that nothing but a "strong" Pakistan can guarantee proper respect for these interests.

Hasn't it been too easy for Dr. Khan to accomplish so delicate a mission? Is it his outstanding "spying" ability alone that has made it so quickly and incontestably successful? How could it happen that a foreigner got an access to top secret specifications of an atomic consortium in violation of a multitude of appropriate instructions and security rules? There can be only one sufficiently plausible explanation of all those "coincidences" and "contingencies" which responsible officials are now invoking to justify what has happened, and that is that Dr. Khan had very influential patrons who wanted Pakistan to get military nuclear technology of its own.

Naturally, everything looked quite decent outwardly. The United States has even announced suspension of military aid to Pakistan after the international community learned about the plans for the development of the "Islamic bomb." True, the US administration has not maintained this posture of noble indignation for too long: under the pretext of the far-fetched "Afghan issue," it has set about literally forcing Pakistan into cooperation in the military field.

Neither have the geopoliticians of Peking stayed out of the game. True to their line of keeping up tensions and instability in

neighbouring states, they have been doing whatever they can to boost Pakistan's military potential, hoping that the militarist plans of Islamabad will be eventually helpful in the implementation of Peking's hegemonic plans in that part of the world. The nuclear programme is not the least element in military cooperation between the two countries. There must certainly be enough ground to support the contention of many observers that "Pakistan's nuclear potential is a product of close cooperation with China over the years." The press of various countries has reported Chinese assistance to Pakistan in the acquisition of certain types of scarce materials and instruments as well as special primary products essential to nuclear weapon development. Chinese specialists have travelled to Islamabad to render practical assistance in nuclear technology. Peking has even announced its readiness to offer a proving ground on Chinese territory for testing Pakistan's atom bomb.

The avowedly militarist policy of Pakistan and its efforts to produce its own military nuclear potential have been causing grave concern in neighbouring India. The escalation of military preparations can in no way be seen as a good-neighbourly gesture, while the entire history of Pakistan's existence is there to show that aggressive elements in its foreign policy have always been directed against India, first and foremost. The latest moves of the Islamabad regime in speeding up the development of its military power are not only creating certain difficulties in the way of India's security but are virtually crossing out whatever positive changes there may have been in relations between the two countries in recent times and calling in question the prospect for a positive development of these relations.

...Well, the story does look like a dangerous political adventure, with Dr.Khan's exploit as no more than an exotic episode, a small cog of the huge machine of modern militarism.

(Komsomolskaya Pravda, March 20. Abridged.)

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN

Lange Houtstraat 28 - 's-GRAVENHAGE
Tel. no's 614941-2530, 462494 - Telex no's 31326, 31328, 31330

Dossier no. 813.339.2 UC/
KHAN

MINUUT TELEXBERICHT

Vastgesteld: *G* dat: 14/7

Ministerie van: BuZa
Redakteur: last Datum: 14/7 Par:

Medeparaaf op datum:

81 JUL 14 17:36
1 4
2 5
3 6

Visie na verzending:

Informatiekopie aan:
(voor posten aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

cc OUC/PI

Bestemd voor: (aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

washington

81 JUL 14 18:32

VERZONDEN ONTVANGEN

Departementsonderdeel: DRW

Datum: 14/7/81

Onderwerp: affaire khan

Kenmerk: DRW/AT 194557

nyt 993.663

Aanvulling/Wijzigingen:

het is dzz. niet duidelijk waarop het bij u binnengekomen verzoek betrekking heeft, daar alhier geen parlementair rapport over bovengenoemde zaak bekend is. wel zijn door de bijzondere commissie van de tweede kamer, belast met het onderzoek naar de zaak khan, op 29 mei 1980 een groot aantal vragen gesteld n.a.v. het regeringsrapport, over deze zaak welke vragen op 21 november 1980 zijn beantwoord. op 18 december dav zijn nadere vragen gesteld die op 1 juni 1981 zijn beantwoord.

voor de goede orde doe ik u per koerier een engelse vertaling toekomen van de vragen van 29 mei 1980, alsmede van de daarop gegeven antwoorden en van de n.a.v. de tweede serie vragen gegeven antwoorden. van deze tweede serie beschikbaar ik evenwel niet over een engelse vertaling van de vragen zelf, zodat ik u daarvan de nederlandse versie zal doen toekomen

de behandeling

L2e serie

AFGESCHREVEN

ndvll
904.374

[Handwritten mark]

Z.O.:

Paraaf typiste:

Mede-afdoening van agenda no.:

Rappel:

VERZONDEN TELEXBERICHT

Kopie :

Dir.

Visie

Ag.no.

Dossier

VERZONDEN/ONTVANGEN
AVER:SR

dges drw/at dgis dio,-/pi anpo

'81 JUL 14 19:37

afkomstig van : min van bz
bestemd voor : washington

onderwerp : affaire khan

993.663

het is dzz. niet duidelijk waarop het bij u binnengekomen verzoek betrekking heeft, daar alhier geen parlementair rapport over bovengenoemde zaak bekend is. wel zijn door de bijzondere commissie van de tweede kamer, belast met de behandeling van de zaak khan, op 22 mei 1980 een groot aantal vragen gesteld n.a.v. het regeringsrapport, welke vragen op 21 november 1980 zijn beantwoordt. op 18 december d.v.z. zijn nadere vragen gesteld die op 1 juni 1981 zijn beantwoordt.

voor de goede orde doe ik u per koerier een engelse vertaling toekomen van de vragen van 22 mei 1980, alsmede van de daarop gegeven antwoorden en van de n.a.v. de tweede serie vragen gegeven antwoorden. ik beschik evenwel niet over een engelse vertaling van de 2e serie vragen zelfd, zodat iku daarvan de nederlandse versie zal doen toekomen.

van der klaauw 984.374

den haag 14 juli 81 +hb

[23] 70

dossierkopie

KOPIE:

gs m r t s
 dgpz ap ev
 dges dgis, -/sa
 plv. dgis plan
 amad ps aod
 adv. dgis ados
 anpo
 dvl, -/dp/os/bl
 drw
 doa, -/bur
 deu, -/me
 dio, -/afdn/ec
 jura

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
 AFDELING VERBINDINGEN
 's-GRAVENHAGE, LANGE HOUTSTRAAT 28
 TEL. Nos: 465622; 614941 - 2531

REFERENTIE No: 11580	KOPIE No: 1
Dir./Afd.: drw/at	
Viste	
Ag. No:	
Dossier: 813.339.2 uc	

VERZONDEN CODEBERICHT

DATUM VAN VERZENDING:
6 augustus 1981

AFKOMSTIG VAN:
min van b z

MINUUT GEPARAFFEERD DOOR:
at/vgl *landen*

BESTEMD VOOR: b o n n PARAAAF/OPM.:

onderwerp : kamervragen fr, inking., uc/pakistan

~~CONFIDENTIEEL~~

hieronder volgen door lid tweede kamer frinking gestelde vragen inzake uc/pakistan. mocht u beschikken over additionele informatie, dan zie ik die gaarne op korte termijn tegemoet.

- 1 heeft de regering kennis genomen van een artikel in het blad 'der stern' inzake de illegale verkoop van materiaal met een nucleair karakter?
- 2 bevestigt deze gebeurtenis naar de mening van de regering het actieve streven van de regering van pakistan, een nationale capaciteit tot verrijking van uranium op te bouwen?
- 3 komt het betrokken ingenieursbureau voor op de lijst van toeleveringsbedrijven aan het gemeenschappelijke ultracentrifugeproject?
- 4 bestaat enig verband tussen deze gebeurtenis en de activiteiten van de destijds in nederland verblijvende metaaldeskundige khan?
- 5 welke maatregelen overweegt de regering te nemen naar aanleiding van deze gebeurtenis?

celer 84 ++ *KW*

~~CONFIDENTIEEL~~

3. Over de inhoud van een codeber, mag niet met verwijzing naar dat bericht per telefoon worden gesproken.
 4. Zie anders, welke codeber, bevatten, dienen veilig te worden opgeborgen.
 4. Afschriften van codeberichten mogen uitsluitend door de afdeling Verbin- dingen worden vervaardigd.
 5. geantwoord, tenzij aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan (zie Richtlijnen).

Lange Houtstraat 28 - 's-GRAVENHAGE
Tel. no's 61 49 41-2530, 46 24 94 - Telex no's 3 13 26, 3 13 28, 3 13 30

MINUUT TELEXBERICHT

Vastgesteld: *G* dat: *20/8*

Ministerie van: *B.M.Z.*
Redakteur: *B. J. G. van der ...* Datum: *20/8* Par: *43*

Medeparaaf en datum:
1 4
2: *16:00* 5
3 6

Visie na verzending: *81*

Informatiekopie aan:
(voor posten aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

Bestemd voor: (aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

- 1.* ~~bern~~ *xx*
- 2.* ~~londen~~ *xx*
- 3.* ~~islanabad~~ *xx*
- 4.* ~~new delhi~~ *xx*
- 15.* ~~pv. iaea wenen~~ *xx*
- 16.* ~~pv. geneve~~ *xx*
- 17.* ~~Washington~~ *xx*

Departementsonderdeel: DRW

Datum: *20/8/81*

Onderwerp: vragen lid der tweede kamer de heer frinking

Kenmerk: DRW/AT- *233708*

de aan mij gestelde Aanvulling/Wijzigingen:
de vragen
gesteld aan
de minister van buitenlandse zaken,
alsmede de daarop gege-
ven antwoorden.
de aan mij

te uwer informatie doe ik u hierbij toekomen ~~de vragen van het lid der tweede kamer de heer frinking, gesteld aan de minister van buitenlandse zaken, alsmede de daarop gegeven antwoorden.~~

Gebate

- 1 Heeft de Regering kennis genomen van een artikel in het "Der Stern" inzake de legale verkoop van uranium met een nucleair karakter?
- 2 Bevestigt deze gebeurtenis naar de mening van de Regering het actieve streven van de regering van Pakistan, een nationale capaciteit tot verrijking van uranium op te bouwen?
- 3 Komt het betrokken ingenieursbureau voor op de lijst van toeleveringsbedrijven aan het Gemeenschappelijke Ultra-centrifugeproject?
- 4 Bestaat enig verband tussen deze gebeurtenis en de activiteiten van de destijds in Nederland verblijvende metaaldeskundige Khan?
- 5 Welke maatregelen overweegt de Regering te nemen naar aanleiding van deze gebeurtenis?

¹ Zie NRC's van 16 juli.

AFGESCHREVEN

afgesch

306

Arundo

Paraaf typiste:

Mede-afdeling van agenda no.:

Rappel:

Z.O.Z
AA

1. Het antwoord op deze vraag luidt bevestigend.
2. De in het artikel genoemde gebeurtenissen geven mij vooralsnog geen aanleiding anders te reageren dan ik gedaan heb in mijn antwoord op de vragen van de Heer Gualthérie van Weezel (november 1979) inzake uranium afkomstig uit Niger (vide mijn brief van 5 februari 1980, kenmerk DRW/AT-41892).
3. Het in het bewuste Sternartikel genoemde ingenieursbureau komt niet voor op de lijst van toeleveringsbedrijven aan het Gemeenschappelijk Ultra-Centrifuge project.
4. De Regering beschikt niet over aanwijzingen dat er enig direct verband bestaat tussen de beide in de vraag genoemde gebeurtenissen. Wel is het een feit dat de omzetting van bijvoorbeeld uraniumoxide tot uraniumhexafluoride, waarvan in het Sternartikel sprake is, een essentieel onderdeel vormt van de stappen die nodig zijn om tot verrijkt uranium te komen.
5. Naar aanleiding van gebeurtenissen zoals vermeld in het bewuste Sternartikel kan ik U mededelen dat de Regering waakzaam blijft. In voortdurend internationaal overleg, waarbij Nederland nauw is betrokken, worden regels gesteld inzake exportvergunningen van nucleair materiaal. Dit kan ook voor wat betreft Nederland aanleiding zijn tot bijstelling van de eigen exportregels. Ook in de Troika wordt geregeld gesproken over een mogelijke uitbreiding van de lijst met producten waarvoor exportvergunningen moeten worden gevraagd.

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN
AFDELING VERBINDINGEN

Lange Houtstraat 28 - 's-GRAVENHAGE
Tel. no's 61 49 41-2530, 462494 - Telex no's 3 1326, 3 1328, 3 1330

Dossier no.

MINUUT TELEXBERICHT

Vastgesteld: dat:

Ministerie van:
Redakteur: Datum: Par:

Medeparaaf en datum:

1 4
2 5
3 6

Visie na verzending:

Informatiekopie aan:
(voor posten aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

Bestemd voor: (aangeven **seinen** dan wel **per koerier**, dan wel — bij voorkeur — **uiterste datum van ontvangst**)

Departementsonderdeel:

Datum:

Onderwerp:

- 3 -

Kenmerk:

| Aanvulling/Wijzigingen:

Aangezien echter Nederland niet direct betrokken is bij de in het artikel beschreven gebeurtenissen, overweegt de Regering geen specifieke maatregelen ter zake.

Voorts kan ik mededelen dat bij navraag van de zijde van de Duitse Bondsregering werd vernomen, dat voor een export, als waarvan sprake, een exportvergunning moet worden aangevraagd.

ingw

Z.O.Z

Paraaf typiste:

Mede-afdoening van agenda no.:

Rappel:

VERZONDEN TELEXBERICHT

Kopie :	Dir.	Visie
	Ag. no.	
	Dossier	

Boef

31 2525 nlem in dges drw,-/at
31326a buza nl

afkomstig van: min. van bz
bestemd voor : bonn - Londen - islamabad - new delhi -
pv iaee wenen - pv geneve - washington

onderwerp: vragen lid der tweede kamer de heer frinking.

te uwer informatie doe ik u hiernij toekomen de aan mij gestelde vragen van het lid der tweede kamer de heer frinking, alsmede de daarop door mij gegeven antwoorden.

quote

1
heeft de regering kennis genomen van een artikel in het blad 'der stern' inzake de illegale verkoop van materiaal met een nucleair karakter?

2
bevestigt deze gebeurtenis naar de mening van de regering het actieve streven van de regering van pakistan, een nationale capaciteit tot verrijking van uranium op te bouwen?

3
komt het betrokken ingenieursbureau voor op de lijst van toeleveringbedrijven aan het gemeenschappelijke ultracentrifugeproject?

4
bestaat enig verband tussen deze gebeurtenis en de activiteiten van de destijds in nederland verblijvende metaaldeskundige khan?

5
welke maatregelen overweegt de regering te nemen naar aanleiding van deze gebeurtenis?

unquote

181 JUN 29 - 3:45

RECEIVED
ANUJUF

quote

1
het antwoord op deze vraag luidt bevestigend.

2
de in het artikel genoemde gebeurtenissen geven mij vooralsnog geen aanleiding anders te reageren dan ik gedaan heb in mijn antwoord op de vragen van de heer gualtherie van weezel (november 1979) inzake uranium afkomstig uit niger (vide mijn brief van 5 februari 1980, kenmerk drw/at-41892).

3
net in het bewuste sternartikel genoemde ingenieursbureau komt niet voor op de lijst van toeleveringbedrijven aan het gemeenschappelijk ultra-centrifuge project.

4
de regering beschikt niet over aanwijzingen dat er enig direct verband bestaat tussen de beide in de vraag genoemde gebeurtenissen. wel is het een feit dat de omzetting van bijvoorbeeld uranium-oxide tot uraniumhexafluoride, waarvan in het sternartikel sprake is, een essentieel onderdeel vormt van de stappen die nodig zijn om tot verrijkt uranium te komen.

5
naar aanleiding van gebeurtenissen zoals vermeld in het bewuste sternartikel kan ik u mededelen dat de regering waakzaam blijft. in voortdurend internationaal overleg, waarbij nederland nauw is betrokken, worden regels gesteld inzake exportvergunningen van nucleair materiaal. dit kan ook voor wat betreft nederland aanleiding zijn tot bijstelling van de eigen exportregels. ook in de troika wordt geregeld gesproken over een mogelijke uitbreiding van de lijst met producten waarvoor exportvergunningen moeten worden gevraagd. aangezien echter nederland niet direct betrokken is bij de in het artikel beschreven gebeurtenissen, overweegt de regering geen specifieke maatregelen ter zake.

voorts kan ik mededelen dat bij navraag van de zijde van de duitse bondsregering werd vernomen, dat voor een export, als waarvan sprake, een exportvergunning moet worden aangevraagd.

unquote

van der klaauw circulaire 1306

den haag, 28-8-1981 nm
verz.:0330 uur

31 2525 nlem in
31326a buza nl

MEMORANDUM

cc: T

DIO/OV

EZ/EEK

Van: DRW/AT

Datum: 21 augustus 1981

Aan: M via DRW, DGES (afw), ANPO en ^{521/1011} ~~521/1011~~ no: 90/81Onderwerp: Beantwoording vragen van het Tweede Kamerlid Frinking

./.

Hierbij doe ik U toekomen een concept van antwoorden op vragen van het lid der Tweede Kamer de Heer Frinking inzake UC/Pakistan. De antwoorden op deze vragen zijn opgesteld in overleg met DIO/OV. Hoewel de vragen niet tevens aan de Minister van Economische Zaken werden gesteld, is wel overleg geweest met diens Directie Electriciteit en Kernenergie.

Nader binnen gekomen informatie terzake leidde ertoe dat de beantwoording niet binnen de gestelde termijn kon geschieden.

./..

Indien U zich kunt verenigen met deze antwoorden, moge ik U verzoeken bijgaande minuut vast te stellen.

-----jdb
